

Satversmei atbilst kārtība, kādā tiesa uzliek sodu par neierašanos uz tiesas sēdi

Satversmes tiesa ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2008-04-01 „Par Civilprocesa likuma 441. panta otrās daļas (ciktāl tā attiecas uz lēmumu par naudas soda uzlikšanu procesuālās sankcijas veidā) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. pantam”.

Satversmes 92. pants paredz, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.

Apstrīdētā norma paredz, ka nav pārsūdzami tiesas lēmumi par naudas soda uzlikšanu (ja naudas sods uzlikts par procesuālu normu pārkāpšanu, piemēram, par neierašanos uz tiesas sēdi).

Lieta tika ierosināta pēc Jāņa Kalniņa konstitucionālas sūdzības, kurā bija norādīts, ka apstrīdētā norma nepamatoti ierobežojot tiesības uz taisnīgu tiesu.

Satversmes tiesa norādīja, ka Satversmes 92. pants neprasa, lai katrā gadījumā tiktu paredzētas pārsūdzības iespējas augstākas instancēs tiesā, ja pienācīgs tiesas process tiek nodrošināts tajā tiesu instancē, kura naudas sodu uzliek. Tiesības uz taisnīgu tiesu paredz, ka ir jānodrošina iespēja, ka persona tiek uzklausīta. Civilprocesa likums nodrošina personai iespēju tikt uzklausītai un pierādīt, ka procesuālais pārkāpums izdarīts attaisnojošu iemeslu dēļ. Proti, Civilprocesa likums paredz personai, kurai uzlikts naudas sods procesuālās sankcijas veidā, tiesības vērsties tajā tiesā, kas sodu ir uzlikusi, un lūgt atbrīvot viņu no naudas soda un samazināt tā apmēru. Tiesai ir pienākums personu atbrīvot no procesuālās sankcijas veidā uzliktā naudas soda, ja persona iesniedz pierādījumus tam, ka tā attaisnojošu iemeslu dēļ, piemēram, neieradās tiesas sēdē un attaisnojošu iemeslu dēļ laikus nepaziņoja par neierašanos.

Tiesa konstatēja, ka apstrīdētā norma ierobežo Satversmes 92. pantā noteiktās tiesības: ierobežojums pastāv tiktāl, ciktāl personai tiesības tikt uzklausītai tiek nodrošinātas tikai pēc tam, kad sods tai ir uzlikts un izpildu process uzsākts. Taču tiesa norādīja, ka ierobežojums ir pieļaujams un samērīgs.

Tiesa norādīja, ka apstrīdētās normas leģitīmais mērķis ir nodrošināt strīdu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu. Tas, ka naudas sods procesuālās sankcijas veidā tiek uzlikts nekavējoties un persona, kura izvairās ierasties uz tiesu, nekavējoties izjūt soda nelabvēlīgās sekas, padara procesuālās sankcijas veidā uzlikto naudas sodu par iedarbīgu līdzekli leģitīmā mērķa sasniegšanai. Turklāt labums, ko sabiedrība kopumā gūst no iespējas efektīvi disciplinēt lietas dalībniekus, kuri bez attaisnojoša iemesla neierodas uz tiesas sēdi un savlaicīgi nepaziņo neierašanās iemeslus, izpaužas gan lietas dalībnieku tiesību un likumīgo interešu aizsardzībā, gan tiesu sistēmas noslogotības mazināšanā un prestiža celšanā, gan visu procesā iesaistīto personu laika ekonomijā, jo tās nav spiestas tiesā ierasties vairākkārt vai veltīgi.

Satversmes tiesas spriedums ir galīgs un nepārsūdzams. Tas stāsies spēkā publicēšanas laikrakstā „Latvijas Vēstnesis” dienā. Sprieduma teksts ir pieejams arī Satversmes tiesas mājas lapā.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājas lapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Satversmes tiesa
tiesa@satv.tiesa.gov.lv
67210274